

Asztalos P. Kálmán (1905–1989)

Csanádpalota élő lelkiismerete, Asztalos P. Kálmán, mindannyiunk szeretet és kedves Kálmán bácsija nincs többé! A megdöbbentő, szomorú hír könnyet csalt szemembe, mert egy kedves, öreg, jó barátot, honismereti munkást vesztettem – veszítettünk – el, akivel legutóbb a Pitvaroson rendezett honismereti napon találkoztam, ahol vidéamen ismerkedtünk e nemzetiségi falu történetével, hagyományával, gyűjteményeivel.

Nem életrajzot, hanem nekrológot, tisztelővégtisztelő sorokat szeretnék írni Kálmán bácsiról, aki a nekem dedikált *Paraszt-ébredés* című verskötetének bevezető hat sora között így említi születése dátumát: „Mit tehetek én arról, hogy engem az Úr 1905. március 22. napján – amikor a golyák megérkeznek! – földszinre tett?”

Sorsdöntő e könyv *Ajánlása*, melyet dr. Csorba János, Makó egykori polgármestere 1939 májusában írt: „A magyar föld ősi tevényéből csodálatos erők sugároznak ki, Ezek az erők nem csak aranylő kalásztengereket érlelnek, de az ősi földet értékesebb kincseket csálnak elő. A magyar földnek ez az őseroje ihlette meg Asztalos P. Kálmánnak a lelkét. Ott született a magyar rögön. Apja, nagypapa és minden őse a földet munkálta, a másik magot vetett az áldott magyar földbe és tüzelő nap alatt aratta le verejtékes munkájának igaz gyümölcsét. Ő sem szakadt el soha a rögötől. Most is a barázdákat huzogatja, veti a magot és tűző nap alatt aratja a termést.

A magyar tűz azonban a lelkét is lángra lobbantotta és a benső tűz csengő rímekben sirja le nemcsak baját, de egész parasztfajának örömet, bánatát, ezer gondját és ezer fájdalmát. Asztalos P. Kálmán verseiben az a legmegkapóbb, hogy bár egyszerű, húzó-vonó parasztember, az elemi iskolákon túl nem jutott el a tanulásban, parasztfajtájának fájdalmát és örömet mégis a legmodernebb versformákban mondja el...”

Kálmán bácsi – termelőszövetkezeti nyugdíjas – mindhalálig megmaradt hű palotainak, a község krónikásának.

Alig múlt 22 éves, amikor a Szabad Szó Képes Világlapjában – nyomtatásban – megjelent első verse; 34 esztendő, amikor szülőfalujának történetét a Csanád Vezér Nyomda kinyomtatta. Több újságnak, folyóiratnak írt cikkeket, tudósításokat, két regényét is közölte folytatásban. Lehetett volna hivatásos újságíró; hívták jó, biztos megélhetés reményében, „de a föld nem engedett”.

Találkozott József Attilával – szinte egykorúak voltak. A Parasztszövetség révén ismerkedett meg Veres Péterrel, Sinka Istvánnal, Kovács Imrével, majd a későbbiekben Szabó Pállal és Erdei Ferencel. Ők nagy hatással voltak rá, s alkotásaira, de a „mindent” mégis Palota jelentette, s annak Kálmán Lajosja, Kelemen Lászlója, földje, jeles és jeltelen lakója.

Kutatott, gyűjtött, írt, sugárzott. Empátiája, nagy lánggal égő emberszeretete sokakat magához vonzott, s búvkörébe vont, s nem is engedett el onnét. Szava „szent” volt, s megmásíthatatlan. Ő volt az élő bölcsesség, az iratlan kútforrás; Palota élő lelkiismerete.

Nézetei soha nem rejtette véka alá. A „padlássópréses” világban 12 évi börtönrre ítélték, ahonnan 1957-ben szabadult. Ez megkérgesítette szívét és lelkét, bensőjét, de az igazi énjét megtartotta.

Aki látta kezeit, utánozhatatlan gesztikulációit, soha nem felejtí el. Az éppen negyedszázada megjelenő Palotai krónikából talán sose hiányoztak írásai. Elárvult az általa, s vezetésével gyűjtött – mondhatni péld nélküli – honismereti, falutörténeti gyűjtemény, melyet a palotai nép, s akik ismerték-ismertük – múzeumi rangra emeltünk, s árva a hosszú évekig általa vezetett honismereti szakkör is.

Honismereti akadémiák, néprajzi és nyelvjárási gyűjtőtálkozók, s egyéb hagyományápoló-hagyománymentő rendezvények elmaradhatatlan vendége, előadója, hozzászólója, kedves színfoltja volt a maga egyszerűségével, megalapozott állásfoglalásával, megdönthetetlen érveivel.

Nagyszombat a feltámadás ünnepe; s az 1989. évi húsvétvasárnapból alig telt el néhány perc, amikor a lakásunkhoz közeli kórházban Kálmán bácsi szíve örökre megszűnt dobogni. A csanádpalotai temetőben 1989. március 29-én hatalmas tömeg kísérte utolsó útjára.

Kálmán bácsi! Nyugodjál békében – szülőfalud csendes temetőjének hantjai alatt! Emlékedet megőrizzük!

Asztalos P. Kálmán az „ördögolló”-t, mint a karácsonyi ünnepkör csillagozási eszközét mutatja be a palotai honismereti gyűjteményt meglátogató makói „Mici-mackó” hagyományörző szakkör tagjainak

Rácz Sándor